

Informacja dla przedsiębiorców dokonujących obrotu towarowego z zagranicą

I. Wprowadzenie

Unia Europejska jest obszarem, w którym są stosowane wspólne przepisy celne. Wynika to z faktu, Wspólnoty Europejskie tworzą unię celną. Polska stając się członkiem Unii Europejskiej również zostanie nią objęta.

Oznacza to, że z dniem przystąpienia do Unii Europejskiej nastąpi zniesienie celnej granicy lądowej między Polską a Niemcami, Czechami, Słowacją i Litwą. Ponadto zostanie wprowadzona obowiązująca obecnie w UE wspólna zewnętrzna taryfa celna. Na całym obszarze Wspólnoty będą stosowane te same przepisy celne.

Niniejsza broszura ma na celu wskazanie polskim przedsiębiorcom najważniejszych regulacji, które będą obowiązywały w tej dziedzinie po przystąpieniu Polski do UE. I tak będą to:

- a) Rozporządzenie Rady Nr 2913/92 z dnia 12 października 1992 r. ustanawiające Wspólnotowy Kodeks celny;
- b) Rozporządzenie Rady Nr 2545/93 z dnia 2 lipca 1993 r. wprowadzające Przepisy Wykonawcze do rozporządzenia Rady Nr 2913/92 ustanawiającego Wspólnotowy Kodeks celny;
- c) Rozporządzenie Rady Nr 918/83 z dnia 28 marca 1983 r. ustanawiające Wspólnotowy system zwolnień celnych;
- d) Wspólnotowa Taryfa celna;
- e) Konwencje i umowy międzynarodowe;
- f) Regulacje wprowadzające środki pozataryfowe.

Należy zwrócić szczególną uwagę na fakt, iż z dniem akcesji obowiązująca obecnie w Polsce ustawa z dnia 9 stycznia 1997 r. Kodeks celny (j.t. Dz.U. z 2001 r. Nr 75, poz. 802 z późn. zm.) zostanie uchylona. Równocześnie przestaną obowiązywać wszystkie akty wykonawcze wydane na podstawie Kodeksu celnego. Ten sam los spotka także inną bardzo istotną ustawę dotyczącą obrotu towarowego, a mianowicie ustawę z dnia 26 września 2002 r. o administrowaniu obrotem towarami z zagranicą (Dz.U. Nr 188, poz. 1272).

Zgodnie z systemem prawnym obowiązującym na obszarze UE regulacje wydane w formie rozporządzenia obowiązują wszystkie państwa członkowskie i muszą być stosowane bezpośrednio. Zasadą także jest to, iż muszą być one opublikowane w unijnym Dzienniku Ustaw czyli w „Official Journal”, w języku obowiązującym w danym państwie. Oznacza to, iż unijne przepisy celne wydane w randze rozporządzenia będą opublikowane w wyżej wymienionym dzienniku promulgacyjnym w języku polskim. Niestety nie będą to teksty ujednolicone, a jedynie tłumaczenia tekstu podstawowego i później przyjętych przez UE zmian do tych przepisów.

W chwili obecnej robocze tłumaczenia regulacji unijnych znajdują się już na stronie służb celnych www.clo.gov.pl.

II. Regulacje celne UE

Struktura Wspólnotowego Kodeksu celnego różni się od polskiego Kodeksu celnego. W niniejszej broszurze zaprezentowano rozwiązania, które będą obowiązywały po przystąpieniu Polski do UE.

1. Dział I - Przepisy ogólne Kodeksu celnego (art. 1- 19)

W ramach tego działu został uregulowany m.in. zakres terytorialny rozporządzenia i podstawowe definicje. Na uwagę zasługuje tu zwłaszcza stwierdzenie zawarte w art. 2, iż „wspólnotowe ustawodawstwo celne stosuje się w sposób jednolity na całym obszarze celnym Wspólnoty”.

Do kompetencji państw członkowskich została pozostawiona kwestia funkcjonowania agentów celnych. W Polsce po 1 maja 2004 r. instytucja agenta celnego zostanie utrzymana i szczegółowo zapisana w krajowych przepisach celnych. Warto także zwrócić uwagę na art. 16 nakazujący przechowywanie dokumentów dla celów kontroli celnej przez okres 3 lat.

2. Dział II – Elementy, na podstawie których stosowane są należności przywozowe lub wywozowe i inne środki przewidziane w ramach obrotu towarami (art. 20 – 36)

Dział ten obejmuje, tak jak i w polskiej regulacji, przepisy dotyczące Taryfy celnej, środków taryfowych, reguł pochodzenia i wartości celnej. Nowością jest to, że nie będzie już polskiej Taryfy celnej. Od 1 maja 2004 r. będzie w Polsce obowiązywała Taryfa celna przygotowywana przez Komisję Europejską. To samo dotyczy kontyngentów taryfowych i plafonów taryfowych. Nie będzie też już obowiązywał 9-cyfrowy kod PCN lecz 8-cyfrowy kod CN. Ważną informacją jest to, iż średnia ważona stawka celna wynosi w UE ok. 1,38% przy stosowanej obecnie w Polsce ponad 2%. Informacje o ustanowieniu kontyngentów są ogłaszane w Dzienniku Urzędowym UE (Official Journal). Polska stanie się też stroną umów handlowych obowiązujących obecnie w UE. Natomiast przepisy dotyczące wartości celnej i reguł pochodzenia nie różnią się znacząco od obecnych regulacji polskich.

3. **Dział III - Postanowienia odnoszące się do towarów wprowadzanych na obszar celny Wspólnoty do czasu otrzymania przeznaczenia celnego (art. 37-57)**

Wprowadzenie towaru na teren Wspólnoty będzie możliwe w Polsce wyłącznie przez graniczne przejścia lotnicze i morskie oraz przez graniczne przejścia lądowe z Białorusią, Ukrainą i Rosją (Obwód Kaliningradzki). Na obecnych przejściach z Litwą, Słowacją, Czechami i Niemcami nie będzie kontroli celnej. Zgodnie z art. 44 deklaracja skrócona będzie mogła być składana również do każdego dokumentu urzędowego lub handlowego zawierającego niezbędne dane do ustalenia tożsamości towaru. Ulegną natomiast zmianie terminy dotyczące nadania towarowi przeznaczenia celnego. Będzie to w przypadku towarów przywożonych drogą morską tylko 45 dni i w pozostałych sytuacjach 20 dni. Organ celny będzie mógł podjąć decyzje o skróceniu tego okresu lub jego wydłużeniu, z tym iż wydłużenie, zgodnie z art. 49, nie może być dłuższe niż faktycznie niezbędne w określonej sytuacji.

4. **Dział IV - Przeznaczenie celne (art. 58 - art. 182)**

To najobszerniejsza i najważniejsza merytorycznie część Wspólnotowego Kodeksu celnego. Szczegółowo omówiono tu procedurę (zarówno zwykłą jak i uproszczoną) dokonywania zgłoszeń celnych. Oczywiście dokumentem zgłoszenia celnego będzie nadal powszechnie znany SAD. Zasady jego wypełniania zostały uregulowane w załącznikach do rozporządzenia Rady Nr 2545/93.

W tym dziale zostały opisane także wszystkie procedury celne:

- a) **dopuszczenie do wolnego obrotu** - w UE procedura ta ma nieco inną nazwę i jest stosowana przy towarach niewspólnotowych.
- b) **tranzyt** - istotnym novum będzie możliwość stosowania tranzytu wewnętrznego; natomiast przy tranzycie zewnętrznym będzie możliwość stosowania zabezpieczenia ryczałtowego ustalanego na poziomie 7000 Euro, a dla osób stale z niego korzystających może to być nawet tylko 30% tej kwoty.
- c) **skład celny**- przepisy przewidują szerszą gamę form składów celnych. Oprócz znanych w Polsce typów A, B, C, i F (ten ostatni ujęty w projekcie zmiany polskiego Kodeksu celnego) również typ D i E. Są to składy celne prywatne umożliwiające bardziej elastyczne prowadzenie działalności gospodarczej.
- d) **uszlachetnianie czynne i bierne, odprawa czasowa** - w tym wypadku zasady zmieniają się w niewielkim stopniu, zwłaszcza po wejściu w życie nowelizacji z 2003 r. ustawy Kodeks celny. Należy pamiętać, iż z punktu widzenia regulacji celnych przywóz towarów np. z Niemiec do przerobu w Polsce nie będzie już np. procedurą celną uszlachetniania czynnego i nie będzie też wymagał uzyskania pozwolenia. Niewątpliwie ułatwi i uprości to działalność gospodarczą. Powyższe będzie dotyczyć wszystkich procedur celnych.
- e) **przetwarzanie pod kontrolą celną** - tu mogą nastąpić korzystne dla przedsiębiorców rozwiązania. Jest to procedura obecnie w Polsce praktycznie nie wykorzystywana. Przepisy unijne bardziej liberalnie podchodzą do jej stosowania.

Można więc przypuszczać, iż przedsiębiorcy zwrócą uwagę na nowe możliwości, które niesie za sobą stosowanie tej procedury.

- f) **wywóz towarów** - procedura będzie stosowana w sytuacji wywozu towaru wspólnotowego poza granice już nie Polski, ale całej UE .

Instytucja wolnych obszarów i składów wolnocłowych - w UE w 2000 r. i 2001 r. zostały w tej instytucji wprowadzone poważne zmiany. Przede wszystkim oprócz tradycyjnych WOC (działających na podobnych zasadach jak w Polsce, vide przykładowo WOC w Gdańsku, Szczecinie czy w Mszczonowie) została przyjęta nowa koncepcja WOC zbliżona poniekąd do składu celnego. W ramach tej formy, WOC nie będą musiały być odgródzone od pozostałej części terytorium. Spowoduje to obniżenie kosztów założenia takiej strefy wolnocłowej. Z uwagi jednak na utrudnioną kontrolę przez organy celne w przypadku składowania towarów w takim WOC, konieczne będzie złożenie zabezpieczenia. Należy także podkreślić, iż polskie WOC, po przystąpieniu do UE będą mogły w dalszym ciągu bez przeszkód funkcjonować.

Pozostałe przeznaczenia celne (powrotny wywóz, zniszczenie i zrzeczenie się towarów) będą funkcjonowały w podobny sposób, jak to jest teraz.

5. Dział V - Towary wyprowadzane z obszaru celnego Wspólnoty (art. 183)

Takiego działu nie ma w polskiej regulacji. Przepisy dotyczą jedynie kwestii opuszczenia przez towar obszaru wspólnotowego.

6. Dział VI - Operacje uprzywilejowane (art. 184 – 188 oraz rozporządzenie Nr 918/83)

W tym zakresie nastąpią pewne zmiany. Chociażby wynikające z faktu, iż w Polsce zwolnienia celne są ujęte w Kodeksie celnym (art. 190 1- 19 48) natomiast w UE są one zawarte w ww. rozporządzeniu Rady Nr 918/83. Zakres zwolnień celnych jest mniej więcej zgodny, drobne zmiany będą dotyczyły np. zwolnienia od cła tzw. mienia przesiedlenia. Po wejściu Polski do UE będzie można korzystać z tego zwolnienia po każdym 12 miesiącach legalnego pobytu poza granicami Wspólnoty (obecnie tylko raz na 3 lata). Z dniem 1 maja 2004 r. zostanie uchylone rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie określenia dodatkowych zwolnień celnych. W tym akcie wykonawczym wymienionych jest kilkanaście przypadków, w których przywóz do Polski jest zwolniony od cła, w tym zwolnienie dotyczące tzw. środków trwałych. Nie będzie w tym zakresie żadnego okresu przejściowego. Towary powracające i produkty rybołówstwa będą dalej zwolnione od należności przywozowych na podobnych jak obecnie zasadach.

7. Dział VII - Dług celny (art. 189-242)

W Unii Europejskiej w ramach zabezpieczenia długu celnego oprócz gwarancji i gotówki mogą być stosowane także m.in.: zastawienie hipoteki, długu hipotecznego, zastawienie ruchomego użytecznego przedmiotu lub porównywalnego

prawa do nieruchomości; solidarny akces długi przez osobę upoważnioną przez organy celne, w szczególności odstąpienie weksla, za którego wykupienie osoba ta musi ręczyć. Przypadki i warunki, w których można skorzystać z tych form zabezpieczenia, ustalane są przez organy celne.

Ponadto w tym dziale należy zwrócić uwagę na regulacje dotyczące zarejestrowania kwoty wynikającej z długu celnego. Termin ten wynosi tylko 2 dni, ale zgodnie z art. 219 może być przedłużony do 14 dni, gdy np. jest to związane z organizacją administracji państw członkowskich, a w szczególności, gdy prowadzona jest centralna rachunkowość.

Kolejnym elementem istotnym dla przedsiębiorców są odroczenia płatności, które przy łącznym stosowaniu procedur uproszczonych mogą dać przesunięcie terminu płatności nawet o 45 dni.

8. Dział VIII - Odwołania (art. 243-246)

Zgodnie z art. 245 tryb postępowania odwoławczego określają kraje członkowskie, co oznacza, że w sprawach celnych będą stosowane przepisy Ordynacji podatkowej oraz krajowego prawa celnego w tym zakresie.

III. Przepisy krajowe

Oprócz przepisów unijnych, w Polsce będą funkcjonowały nadal regulacje krajowe w szczególności odnoszące się do kontroli celnej, właściwości organów celnych, ich struktury i postępowania celnego. Przepisy unijne dają szereg delegacji państwom członkowskim umożliwiającym swobodne kształtowanie wybranych instytucji celnych (z tym, iż nie mogą one być sprzeczne z Kodeksem celnym).

IV. Traktat Akcesyjny i przepisy przejściowe

W Traktacie Akcesyjnym, w części poświęconej sprawom celnym, Polska wynegocjowała m.in., iż Rozporządzenie (EWG) nr 2913/92 i Rozporządzenie (EWG) nr 2454/93 nie będą stosowane do poniższych postanowień szczególnie:

1. Towary, które w dniu przystąpienia do UE będą czasowo składowane lub też poddane są jednej z procedur celnych (tranzyt, skład celny, uszlachetnianie czynne, przetwarzanie pod kontrolą celną, odprawa czasowa, uszlachetnianie bierne) lub wprowadzone do WOC, w rozszerzonej Wspólnocie, lub też, które są przewożone w rozszerzonej Wspólnocie, po dokonaniu formalności eksportowych są zwolnione z ceł i innych opłat celnych przy dopuszczaniu ich do wolnego obrotu, pod warunkiem przedłożenia stosowanych dokumentów np. dowodu preferencyjnego pochodzenia lub dowodu potwierdzającego wspólnotowy status.
2. Dowód pochodzenia prawidłowo wystawiony przez państwo trzecie w ramach umów preferencyjnych zawartych przez nowe Państwa Członkowskie z tymi państwami lub w ramach jednostronnego ustawodawstwa krajowego nowych Państw Członkowskich, będzie przyjmowany w określonych nowych Państwach Członkowskich, z zastrzeżeniem następujących warunków:

- uzyskanie pochodzenia uprawnia do preferencyjnego traktowania taryfowego na podstawie preferencyjnych środków taryfowych zawartych w umowach lub uzgodnieniach, które Wspólnota zawarła lub przyjęła w odniesieniu do państw trzecich lub grup państw, (vide art.20 ust 3 lit. d) i e) rozporządzenia (EWG) nr 2913/92.);
 - dowód pochodzenia oraz dokumenty przewozowe zostały wystawione najpóźniej w dniu poprzedzającym dzień przystąpienia;
 - dowód pochodzenia zostanie przedstawiony organom celnym w okresie czterech miesięcy od dnia przystąpienia do UE.
3. Republika Czeska, Estonia, Łotwa, Litwa, Węgry, Polska, Słowenia i Słowacja są uprawnione do utrzymania w mocy upoważnień nadających status “upoważnionego eksportera” udzielonych na podstawie umów zawartych z państwami trzecimi, pod warunkiem że:
- takie postanowienie jest również przewidziane w umowach zawartych przed dniem przystąpienia przez te państwa trzecie z Unią; oraz
 - upoważnieni eksporterzy stosują wspólnotowe reguły pochodzenia.

Powyższe upoważnienia zostaną zastąpione przez nowe państwa członkowskie nowymi upoważnieniami wystawionymi z zachowaniem warunków ustawodawstwa wspólnotowego, przed upływem roku od dnia przystąpienia.

4. Procedury dotyczące składów celnych, mają zastosowanie do nowych Państw Członkowskich z zastrzeżeniem poniższych postanowień szczególnych:
- procedura zostanie zakończona na warunkach przewidzianych przez ustawodawstwo wspólnotowe. Jeżeli wysokość długu celnego jest ustalona w oparciu o właściwości importowanych towarów, wartość celną oraz ilość przywożonych towarów w chwili przyjęcia zgłoszenia celnego towaru do procedury składu celnego, a zgłoszenie zostało przyjęte przed dniem przystąpienia, wówczas wymienione elementy wynikać będą z ustawodawstwa obowiązującego przed dniem przystąpienia w określonym nowym Państwie Członkowskim.
5. Procedury dotyczące uszlachetniania czynnego mają zastosowanie do nowych Państw Członkowskich z zastrzeżeniem poniższych postanowień szczególnych:
- procedura zostanie zakończona na warunkach przewidzianych przez ustawodawstwo wspólnotowe. Jeżeli wysokość długu celnego jest ustalona w oparciu o klasyfikację taryfową, ilość, wartość celną oraz pochodzenie przywożonych towarów w momencie przyjęcia zgłoszenia towaru do procedury uszlachetniania czynnego oraz jeżeli zgłoszenie zostało przyjęte przed dniem przystąpienia, wówczas ww. elementy wynikać będą z ustawodawstwa obowiązującego przed dniem przystąpienia w określonym nowym Państwie Członkowskim;

- w przypadku, gdy zakończenie tej procedury spowoduje powstanie długu celnego, w celu utrzymania zasady równości pomiędzy posiadaczami pozwoleń mającymi siedzibę w obecnych Państwach Członkowskich a tymi w nowych Państwach Członkowskich, odsetki wyrównawcze będą płacone od ceł importowych należnych zgodnie z warunkami ustawodawstwa wspólnotowego począwszy od dnia przystąpienia;
 - jeżeli zgłoszenie o objęcie procedurą uszlachetniania czynnego zostało przyjęte w ramach systemu ceł zwrotnych, zwrot cła zostanie dokonany na warunkach ustawodawstwa wspólnotowego, przez i na koszt nowego Państwa Członkowskiego, w przypadku gdy dług celny, w odniesieniu do którego wnioskowany jest zwrot, powstał przed dniem przystąpienia.
6. Procedury dotyczące odprawy czasowej mają zastosowanie do nowych Państw Członkowskich z zastrzeżeniem poniższych postanowień szczególnych:
- procedura zostanie zakończona na warunkach przewidzianych przez ustawodawstwo wspólnotowe. Jeżeli wysokość długu celnego jest ustalona w oparciu o klasyfikację taryfową, ilość, wartość celną oraz pochodzenie przywożonych towarów w momencie przyjęcia zgłoszenia celnego towaru do procedury odprawy czasowej, a to zgłoszenie zostało przyjęte przed dniem przystąpienia, wówczas wymienione elementy wynikać będą z ustawodawstwa obowiązującego przed dniem przystąpienia w określonym nowym Państwie Członkowskim;
 - w przypadku, gdy zakończenie tej procedury powoduje powstanie długu celnego, w celu utrzymania zasady równości pomiędzy posiadaczami pozwoleń mającymi siedzibę w obecnych Państwach Członkowskich a tymi w nowych Państwach Członkowskich, odsetki wyrównawcze będą płacone od ceł importowych należnych zgodnie z warunkami ustawodawstwa wspólnotowego począwszy od dnia przystąpienia.
7. Pozwolenia, które zostały udzielone przed dniem przystąpienia Polski do UE, na stosowanie uszlachetnienia czynnego, uszlachetnienia biernego i przetwarzania pod kontrolą celną, obowiązują do upływu terminu ich ważności lub też do końca roku następującego po dniu przystąpienia, w zależności od tego, co nastąpi wcześniej.
8. Procedury dotyczące powstania długu celnego, księgowania oraz odzyskiwania należności powstałych w wyniku powtórnej kontroli, mają zastosowanie do nowych Państw Członkowskich z zastrzeżeniem poniższych postanowień szczególnych:
- odzyskiwanie należności jest przeprowadzane na warunkach określonych w ustawodawstwie wspólnotowym. Jednakże w przypadku, gdy dług celny powstał przed dniem przystąpienia, odzyskiwanie należności zostanie przeprowadzone zgodnie z warunkami obowiązującymi w nowym Państwie

Członkowskim, przez to Państwo oraz na jego rzecz.

9. Procedury dotyczące zwrotu i umorzenia należności mają zastosowanie do nowych Państw Członkowskich z zastrzeżeniem poniższych postanowień szczególnych:
- zwrot i umorzenie należności celnych jest dokonywane na warunkach określonych w ustawodawstwie wspólnotowym. Jednakże w przypadku, gdy należności celne, których dotyczy wnioski o zwrot lub umorzenie, odnoszą się do długu celnego, który powstał przed dniem przystąpienia, zwrot i umorzenie należności zostanie przeprowadzone zgodnie z warunkami obowiązującymi w nowym Państwie Członkowskim, przez to Państwo oraz na jego koszt.

Opracowano wg stanu na 06.05.2003 r.

Niniejsze opracowanie ma charakter ogólnej informacji dla przedsiębiorców i nie stanowi wykładni prawa.